

Vlaštovičky!

Jaroslav Cepák

*Národní muzeum, Kroužkovací stanice, Václavské náměstí 68, 110 00 Praha 1,
krouzkovaci_stanice@nm.cz*

Cepák J., 2019: Vlaštovičky! – Journal of the National Museum (Prague), Natural History Series 188: 151–152.

Věda, to je dobrodružství! Ale upřímně – lze ještě dnes, v době adrenalinových sportů, cest kolem a na konec světa a front na Mount Everest, vůbec použít slovo dobrodružství? Navíc, jste-li obklopeni kolegy, kteří přežili pestrou paletu tropických chorob, měsíce v pralesích a pouštích a popsali spousty nových druhů minerálů, rostlin a nejrůznějších breber, živých i neživých? Lze najít dobrodružství v oboru kroužkování ptáků? Okroužkovat něco velkého nebo barevného? Takový orel mořský, pestrá vlha... Kam se na to hrabe sbírka motýlů! Objevit dosud neprobádaná zimoviště a trasy exotických druhů ptáků?

Vy ale zůstanete při zemi a hledáte neobvyčejné mezi obyčejným. Vlaštovičky! Výzkum obyčejných vlaštovek v české kotlině – nemůže přece být nic klidnějšího a usudlejšího. Ale jak už tomu bývá, zdání klame. Vlaštovky totiž hnízdí pospolu s hospodářskými zvířaty. Balancujete na ohradách a žebřících nad krávami a vepři. Nejhorší jsou býci – pokud vás pár metrů živé váhy přimáčkne k ohradě nebo pohladí rohem, není to nic příjemného. Pro práci ve vepřině zase potřebujete extra sadu oblečení, protože mezi lidmi se pak jít nedá. A pevné boty, ideálně bez tkaniček. Vepřáci totiž velice rádi ožírají boty a tkaničky zejména. Zvláštní kapitolou jsou koně. S většinou se sice lze domluvit, ale teplokrevníci jsou jak na trní. Nervózní stvoření, ke kterému se jen přiblížíte, a rozbilo by ohradu. Pokousání poníkem taky není nic příjemného. Jediné, co je na koních sympatické, je sex ratio personálu stájí – je totiž (zcela genderově nekorektně) výrazně vychýleno ve prospěch žen.

Lidé kolem zvířat, to je vůbec zvláštní skupina... S většinou sice najdete společnou řeč, ale někdy to chce velkou dávku diplomacie a asertivity. A v tomhle prostředí musíte bát – měřit, vážit, kroužkovat, odebírat krev mláďatům, sperma samcům, vzorky peří, některým ptákům na záda připevnit miniaturní přístroje pro sledování migrace... Dospělé vlaštovky se navíc odchyťávají brzo ráno, takže vstáváte ve čtyři a v pět už pracujete. V létě bývá u stropu

Obr. 1. Vlaštovka. Foto: J. Bartoš

stávají vedro k zalknutí. Vlaštovky mají ještě jednu nevýhodu – přilétají brzo, již v dubnu a odlétají pozdě, až v září. Zatímco kolegové sledující hýly rudé nebo lejsky už se dávno válí na pláži, vy stále kloužete po kravincích, zakopáváte o kobližky a necháváte si ožírat tkaničky od prasat.

Ale když pak všechny údaje po sezóně zpracujete, odměnou jsou vám i ty nejintimnější detaily ze života vlaštovek. Zjistíte třeba, že jsou si nevěrné – až třetina mláďat v kolonii je nemanželských. Nebo že ptáci z jedné stáje zimují na obrovském území od střední až po jižní Afriku, letí různými trasami vzdálenými tisíce kilometrů (někteří dokonce oblétnou Saharu), aby se pak zase napřesrok sešli na hnízdech pár metrů od sebe.

I přes všechno nepohodlí při výzkumu mám vlaštovky rád. Nesouhlasím s Lutherem, který je považoval za posly zla, polemizoval bych i s Reynkem a jeho šípy černých plamenů v (jinak nádherném) *Odletu vlaštovek*. A při pohledu na mapu s tahovými cestami našich vlaštovek v ornitologické expozici v Národním muzeu si vzpomenu na... Asi by se slušelo napsat „na svištění křídel a vůni dále“, ale moje asociace bude mít přece jen trochu jiný rozměr a vůni.

Text vznikl v Přírodovědeckém muzeu NM v rámci Kurzu tvůrčího psaní vedeným Danou Emingerovou, zadání znělo: 1 strana textu na téma „zajímavý zážitek z vědy“ (pozn. red.).

Obr. 2. Mláďata v hnízdě. Foto: J. Bartoš.